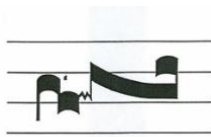

Rapport | Ove Paulsen

Hymnologiske Meddelelser og Hymnologi – Nordisk tidsskrift: **Et forsøg på et kort begreb om en begivenhedsrig historie**

Oprindeligt hed tidsskriftet *Hymnologiske Meddelelser*. Det første hæfte er dateret 19. november 1971. Årgangen kaldtes dog 1972. Det var i den allersidste del af Jens Lysters studietid. Han var da formand for det 1969 stiftede Salmehistorisk Selskab. Næstformand var professor Niels Knud Andersen, de øvrige bestyrelsesmedlemmers læremester. Stud. theol. Tove Villarsen bestred både sekretær- og kassererposten. Efter at have aftjent sin værnepligt overtog Peter Balslev-Clausen som en tredje discipel af Niels Knud Andersen kassererposten. Jens Lyster var foregangsmand for det nye tidsskrift og prægede det fra starten så stærkt, at hans ungdomsvenner stadig i høj grad var tidsskriftets støtter, da papirversionen ophørte i 2020.

Hymnologiske Meddelelser udgik fra Salmehistorisk Selskab og lignede til en begyndelse en slags institutavis. Niels Knud Andersen havde drillet Jens Lyster med at foreslå titlen "Syng dig glad". Måske derfor understregede Jens Lyster alvorligt i sit valg af navn ved at sætte hovedtitlen med fraktur, altså: **Hymnologiske meddelelser**. Dertil var første årgang forsynet med undertitlen *Organ for Salmehistorisk Selskab*.

Fra næste årgang bar tidsskriftet det vignet af en neume, der senere blev dets logo, fremstillet af Peter Kannik Christensen, indsat i Susanne Fabritius de Tengnagels design af forsiden. Hvor første årgangs omslag havde været farveløst, fik hver årgang nu sin egen farve. En enkel og praktisk tilføjelse til bedre overskuelighed. Dette design blev brugt fra 1973 til 2005 inkl. Der var nu kun latinske bogstaver på forsiden. Hovedtitlen havde 1973–1979 undertitlen *Værkstedsblad om salmer*. Til yderligere oplysning stod desuden 1973–

1989: *udgivet af Salmehistorisk Selskab*. Fra 1980 til 2005 var undertitlen *Tidsskrift om salmer*. Bemærkningen om udgiver blev fra 1990: *udgivet af Salmehistorisk Selskab og Nordisk Institut for Hymnologi*. Det sidste dækkede over Nordhymn, der var blevet stiftet ved et fællesnordisk symposium om aktuel hymnologisk forskning afholdt på Magleås kursuscenter 20.–22. marts 1988, og altså fra 1990 var medudgiver af Hymnologiske Meddelelser.

Redaktionen bestod i begyndelsen af Jens Lyster, der var ansvarshavende, Tove Villarsen, Susanne Fabritius de Tengnagel og Birgitte Fabritius de Tengnagel. Sidstnævnte var stud. mag., resten var teologer. 1974 indtrådte Niels Knud Andersen. 1975 udtrådte Tove Villarsen og Susanne Fabritius de Tengnagel for at blive præster i folkekirken, og blev erstattet af Peter Balslev-Clausen og Jens Højgård. 1978 gik Birgitte Fabritius de Tengnagel ud af redaktionen og blev ikke erstattet. 1979 udtrådte Niels Knud Andersen og Jens Højgård og blev erstattet af Henrik Fibiger Nørfelt, der tog sig af melodistoffet. 1985 blev Peter Balslev-Clausen ansvarshavende, Niels Knud Andersen genindtrådte og med ham to på én gang litteraturkyndige og redaktionssekretærer, Vibeke Bertelsen og Lena Ahrenst Jørgensen.

I 1986 trådte Jens Lyster ud og året efter de to kombinerede litteraturkyndige og redaktionssekretærer. Vagner Lund trådte ind som redaktionssekretær og blev på denne post til 2005. Kort efter døde Niels Knud Andersen. Peter Balslev-Clausen, Henrik Fibiger Nørfelt og Vagner Lund fortsatte som triumvirat til 1991, hvor Henrik Fibiger Nørfelt gik ud og Steffen Kjeldgaard-Pedersen kom ind, fulgt af to nye til at dække litteratur- og musikvidenskaben, Jørgen I. Jensen og Torben Schousboe. Senere genindtrådte Jens Lyster efter 5–6 års pause. I 1994 kom Steffen Arndal og Nils Holger Petersen ind i stedet for Steffen Kjeldgaard-Pedersen og Jørgen I. Jensen. Senere på året blev Jens Lyster igen ansvarshavende, idet Peter Balslev-Clausen var blevet sekretær for salmebogs-kommissionen. Efter heftig debat omkring det fællesnordiske projekt *Dejlig er jorden* i 1996 nr. 3 og 4 afgik ansvarshavende og resten af redaktionen, med undtagelse af Peter Balslev-Clausen, som atter blev ansvarshavende, og Vagner Lund, der fortsatte utrætteligt som sekretær. Redaktionen blev suppleret med Birgitte Ebert som musikkyndig, Lone Vesterdal som litteraturkyndig, Laura Lundager Jensen og mig som teologer. Samarbejdet gik godt i de første år, men blev efterhånden noget anstrengt og fra 2003 til 2005 afgik fem medlemmer af redaktionen uden at blive erstattet, og jeg stod alene tilbage.

Jens Lysters første periode som ansvarshavende var præget af en mængde forfattere, der ikke alle var folk, man uden videre ville forbinde med hymnologi. Folk fra redaktionen, der

leverede vægtige videnskabelige bidrag, som Tove Villarsen og Susanne Fabritius de Tengnagel forsøgte sig som salmedigtere. Især i den første årgang var der mange forsøg i en mere munter retning, for eksempel havde Susanne Fabritius de Tengnagel en humoristisk klumme, der hed *Psalmisten. Redaktionens radise*.

I begyndelsen var der en nyhedstjeneste, der annoncerede kommende arrangementer af hymnologisk art. Senere blev de anmeldt, både de nationale, nordiske og europæiske (Internationale Arbeitsgemeinschaft für Hymnologie, IAH). Nye bøger blev præsenteret eller anmeldt i et forrygende omfang. I den brogede skare af skribenter fandt man også tidens store navne indenfor salmeforskningen, udover Niels Knud Andersen også Anders Malling, Urban Schrøder, Erik A. Nielsen, Christian Thodberg og Leif Ludwig Albertsen. De store etablerede salmedigtere Harald Vilstrup og K.L. Aastrup blandede sig glade i koret.

Næsten helt fra begyndelsen og så længe tidsskriftet hed Hymnologiske Meddelelser søgte man at begynde hvert hæfte med et udvalg af nye salmer og salmemelodier. Jens Lyster præsenterede allerede i 1972 Anders Frostensons salme *Guds kärlek är som stranden och som gräset*, som han oversatte samme år, og allerede fra tidsskriftets begyndelse var der enkelte svenske artikler med i hæfterne. Jens Lysters interesse for oversete, forsvundne, fundne og genfundne salmebøger findes der vægtige artikler, der beretter om, i hele tidsskriftets længde, således hans fund af det eneste eksemplar af Göteborg-salmebogen 1650 i Oxford (1983, nr. 3, s. 129–150).

Peter Balslev-Clausen begyndte som meget flittig anmelder i 1975. Markant for denne tidlige produktion er anmeldelser af artikler i andre tidsskrifter, en original og effektiv måde at holde læserne ajour med hele den relevante debat. Artikler indenfor hans senere specialer, som sang- og salmebøger, N.F.S. Grundtvig og andre markante salmedigtere, begyndte i 1978.

Dansk Salmeregistrant indtil 1700 var blevet præsenteret af Tove Villarsen i 1973 og bragt som et trykt indlæg af Jens Lyster ved *Nordisk symposium om aktuel hymnologisk forskning* på Magleås 20.-22. marts 1988 (1988, nr. 3 s. 94–104) jfr. ovf. I 1977, nr. 2–3, s. 101–151, bragte tidsskriftet Peter Balslev-Clausen, Jens Lyster og Tove Villarsens meget centrale og vigtige oversigt *Dauids salmer på dansk. Trykte gendigtninger indtil år 1700*.

I løbet af 1970'erne påbegyndtes store salmebogsrevisioner i Finland, Norge og Sverige. Denne udvikling blev fulgt tæt af Hymnologiske Meddelelser, både mens Jens Lyster og Peter Balslev-Clausen var ansvarshavende. Det betød en betragtelig forøgelse af artikler skrevet af forskere fra de øvrige nordiske lande. Det flere gange nævnte nordiske

symposium på Magleås, hvor Nordhymn blev stiftet, var en naturlig følge af den øgede kontakt, centreret om den korte afstand mellem Københavns og Lunds universiteter. Navne som Folke Bohlin, Elisabet Wentz-Janacek, Reijo Pajamo, Inger Selander, Karl-Johan Hansson, Trond H. F. Kverno, Åge Haavik, Harald Göransson og Hans Bernskiöld dukkede op med en fornyende mængde artikler. Udvekslingen holdtes i gang af årlige nordiske hymnologiske symposier, hvis vigtigste indlæg blev optaget i tidsskriftet.

Selv fik jeg min debut i 1990. Også jeg skrev i de første år anmeldelser, men fik allerede 1991 (nr. 1, s. 3–28) med *De profundis, Ps 130-parafraaser som faste led i dansk reformatorisk gudstjenesteorden 1529–1798* en egentlig artikel optaget. Det var første gang, jeg kom til orde med mit livslange og temmelig ensomme projekt: salmer som liturgi efter reformationen. I øvrigt inspireret af Peter Balslev-Clausen, der havde gjort mig opmærksom på fænomenet. Jeg er sikkert en af ganske få, der har fået en artikel i tidsskriftet, hvor der manglede en side. Den manglende side blev trykt i det følgende hæfte.

Det var min tanke i sommeren 2005 simpelthen at samle en ny redaktion, men Eberhard Harbsmeier, der var rektor for Teologisk Pædagogisk Center (TPC) i Løgumkloster, foreslog en anden struktur med én redaktør og en eller flere referencegrupper. Han gjorde også opmærksom på, at Hymnologiske Meddelelser var et for langt og besværligt navn og foreslog *Hymnologi*. Det var imidlertid en anden idé, nemlig at opkalde tidsskriftet efter Nordhymn, der var til diskussion samtidig med et af de sidste møder om det af Sven-Åke Selander og Karl-Johan Hansson ledede forskningsprojektet *Martin Luthers psalmer i de nordiska folkens liv* i Åbo december 2005. Her mødte jeg for første gang peer review / fagfællebedømmelse og kom for skade at forsvare mig overfor professor Oloph Bexells kritik af mit kapitel. Dagen sluttede lystigt med *Annie Mästerskytten (Annie Get Your Gun)* på Åbo Svenska Teater. Den næste dag var det Finlands uafhængighedsdag, og jeg havde været tidligt ude og set kvinder sætte lys på soldatergravene fra 2. verdenskrig. Jeg var også en tidlig gæst i matsalen. Der var faktisk kun Oloph Bexell og mig. Vi satte os ved samme bord og småsnakkede om aftenens teaterstykke, som jeg mente var en god og festlig idé. Han replicerede ironisk, at han da troede, at det stykke altid blev opført ved Nordhymns arrangementer, for her blev der jo skudt med skarpt!

Ved samme lejlighed afviste Folke Bohlin at kalde tidsskriftet Nordhymn. Samme afvisning blev senere vedtaget af Nordhymns styringsgruppe. Der blev eksperimenteret med flere nye navne, for eksempel *Hymnord*. Men Salmehistorisk Selskabs møde 10. januar 2006 afgjorde sagen. Selskabets bestyrelse var blevet ændret i 2005. Nordhymn blev repræsenteret af sin formand Sven-Åke Selander. Tidsskriftet administreredes nu af Teologisk Pædagogisk

Center, som blev repræsenteret af Eberhard Harbsmeier, og jeg var med som ansvarshavende redaktør. Stemningen var mest for en tilbagevenden til det oprindelige navn, men Sven-Åke Selander understregede, at "meddelelser" for et svensk øre lyder som en masse små sedler på en opslagstavle. Han foreslog derfor navnet *Hymnologi – Nordisk tidsskrift*. Det blev vedtaget, og sådan har tidsskriftet heddet lige siden.

Det har samtidig betydet en langvarig kamp for nordisk ligestilling i spalterne. Jeg fulgte Eberhards råd og oprettede to referencegrupper, en faglig med kvalificerede rådgivere i musik, Birgitte Ebert og Ole Brinth, litteratur, Inger Selander og Steffen Arndal, og teologi, Jens Lyster og Jørgen Kjærgaard. Den blev suppleret med en nordisk referencegruppe udvalgt i samråd med Sven-Åke Selander. Den fik to repræsentanter for Finland (én for hvert sprog), og en for hvert af de andre nordiske lande. For Finland blev det Anna Maria Böckerman og Erkki Tuppurainen, for Island Einar Sigurbjörnsson, for Norge David Scott Hamnes og for Sverige Anna Jönsson Evertsson. Disse ordninger bestod begge indtil strukturændringerne i 2017.

I mellemtiden indrettede jeg mig med Teologisk Pædagogisk Center som administrator, ekspedition og kassefunktion, min søn Christian Hebell Paulsen som grafiker og kontakt til trykkeriet, og mig selv med selve redaktionsopgaven. Det var Teologisk Pædagogisk Centers dygtige kassemester Rosemarie Aarhus, der sammen med det første trykkeri, PrinfoVejle (nu Jelling Bogtrykkeri), fandt frem til det specielle format 215*245 mm, som er den bedste udnyttelse af en papirrulle.

Peer review mødte mig igen i 2007 i norske venners og kollegers ønske om at få det indført, for at tidsskriftet kunne anerkendes som videnskabeligt tidsskrift i Norge. Jeg havde lært noget af Oloph Bexell, men manglede stadig fundamental viden, så der gik nogle år med konsultationer, diskussion med referencegrupper og andet, før en meget liberal ordning, men tilstrækkelig til anerkendelse i Norge, hovedsagelig bygget på input fra Steffen Arndal, kunne vedtages af Salmehistorisk Selskab 2011 og gælde fra 2012.

Redaktionen blev udvidet med Uffe Holmsgaard Eriksen i 2012, Mads Djernes og Lea Wierød Borčak i 2014. Teologisk Pædagogisk Center blev til Folkekirkens Uddannelses og Videnscenter og meddelte os, at man ikke længere kunne yde den hidtidige service med kasse og ekspedition. I 2016 krævede banken i forbindelse med fuldmagt til Christian og mig, at tidsskriftet fik en bestyrelse. Salmehistorisk Selskab havde ikke holdt møder siden 2013 og kunne ikke tage stilling. I forbindelse hermed og med den omfattende udskiftning i Salmehistorisk Selskabs bestyrelse, som er beskrevet i 2017, 1-2, s. 7, kom de tre nye

medlemmer af redaktionen ind i begge bestyrelser på centrale poster med henblik på at overtage hele virksomheden.

Ekspeditionen, herunder modtagelse af oplaget (cirka 80 kg, som skulle bæres op på 3. sal) og distribution (kuverter, labels, frimærker og kørsel til postekspedition), faldt tilbage på Christian og mig. Christian blev kasserer og sekretær. De tre nye medlemmer af redaktionen forlod alle deres poster i sommeren 2018. Christian og jeg, der havde tænkt os at trække os tilbage med udgangen af 2018, måtte så holde den gående, til jeg havde så klare aftaler med Nordhymn om overtagelse, at jeg kunne være sikker på, at det fungerede. Sidste trykte hæfte var 2019, 3–4, som udkom i foråret 2020. Jeg forlod som sidste mand redaktionen med udgangen af 2020.

Det, der betød enden for det trykte tidsskrift, var omkostningerne. Heldige skift af trykkeri, først til Specialtrykkeriet i Viborg, siden til Laser-Tryk i Skejby, gjorde produktionen billigere, men Post Danmarks, senere Post Nords, brevporto steg til højder, ingen havde anet. Derfor var vi enige om at føre tidsskriftet videre som internettidsskrift.

Nordhymn ændrede karakter i 2012, hvor Stig Wernø Holter som formand skiftede "institut" ud med "netværk". Han tog mig med til styringsgruppens møder for første gang i min redaktørtid. Anna Maria Böckerman havde som formand 2016–2021 visioner om en paraply-organisation som foreningen Norden. På Skálholt fandt vi 24. oktober 2019 frem til en støtteforening Nordhymn, som kan finansiere netværkets aktiviteter. Den nye struktur blev vedtaget i Lund 10. oktober 2022.

Salmehistorisk Selskab blev nedlagt af sin bestyrelse 28. marts 2019. Salmehistorisk netværk (salmehistorisk.dk) blev oprettet i Hjortshøj præstegård 22. september 2019. Mattias Lundberg blev formand for Nordhymn 2021. Helen Rossil, Samuli Korkalainen og Sofija Lazić Pedersen overtog redaktionen af tidsskriftet.

Mine detaljerede oversigter over tidsskriftets historie, og de mange, der har været med i tidsskriftets mere end halve århundrede, kan ses sammen med det nu digitaliserede tidsskrift på <https://salmehistorisk.dk/salmehistoriske-ressourcer.html>.